Suomen ympäristökeskus SYKE
PL 140
00251 HELSINKI

Asiantuntijalausunto

17.10.2017 SYKE-2017-J-192

Eduskunnan asunto- ja ympäristöjaosto
kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Pyyntö 9.10.2017 HE 106/2017
Käsittely 18.10.2017 klo 11.45

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018
Teema 1: Mom. 35.01.04 Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot

Momentille on budjetoitu 22 637 000 euroa vuodelle 2018. Osa määrärahasta, noin 1,5 milj. euroa, kohdistetaan vesivarojen hoito- ja kehittämistehtäviin maa- ja metsätalousministeriön tulosohjauksen mukaisella tavalla.

Talousarvioesityksen mukaan momentin mukainen määräraha vähenee edelleen vuoteen 2017 verrattuna noin 3,241 miljoonaa euroa (-13%). Määrärahan vähennys vaikuttaa merkittävästi Suomen ympäristökeskuksen talouteen ja toimintaan.

Suomen ympäristökeskus esittää talousarvioesitykseen täydennyksenä 1,8 milj. euron lisärahoitusta kertaluontoisten muuttokustannusten kattamiseen pääkaupunkiseudun toimitilojen muuttaessa Viikin kampukselle. Muussa tapauksessa SYKE joutuu supistamaan keskeisiä substanssitoimintojaan budjetin tasapainottamiseksi.

SYKEn taloudellinen tilanne on kriittinen

SYKEn toiminnallisen rahoituksen määrä ja käyttö tulevat olemaan noin 60 milj. euroa vuonna 2017. Toimintamenomomentin määrärahalla katetaan toiminnan menoista noin 50 % ja loput katetaan ulkopuolisella rahoituksella. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan kustannuksista katetaan toimintamenorahoituksella noin 35 % ja noin 65 % katetaan ulkopuolisella rahoituksella.

Ulkopuoliseen rahoitukseen sisältyy ministeriöistä ja muulta julkiselta sektorilta saatava erillisrahoitus, yksityissektorin rahoitus ja liiketaloudellisen toiminnan tuotot. SYKE on onnistunut viime vuosina hyvin sekä valtioneuvoston kanslian että strategisten tutkimuksen neuvoston rahoittamien hankkeiden hauissa. Pääosa myönnetyistä hankkeista on SYKEn ja muiden toimijoiden yhteishankkeita. Samaan aikaan EU- rahoituksen määrä on hieman vähentynyt. Toimintamenomomentin rahoituksen väheneminen heikentää myös edellytyksiä ulkopuolisen rahoituksen saantiin, koska rahoittajien yleensä edellyttämää omarahoitusosuutta on silloin niukemmin käytettävissä.

Määrärahaesitykseen sisältyy valtionhallinnon yhteisten leikkausten lisäksi eräitä muita leikkauksia. Hallitusohjelman toimeenpanon yhteydessä SYKElle on erikseen suunnattu vähennys 0,6 milj. euroa vuonna 2018. Leikkaus kohdennetaan pääasiassa toimitiloihin ja hallintoon. Kokonaisuudessaan tämä leikkaus tulee olemaan SYKEn osalta yhteensä 2,0 milj. euroa vuosina 2016-2018.

Ulkopuolisen T&K- rahoituksen ennakoidaan alenevan lievästi vuonna 2017. Ministeriöiden erillisrahoituksen ennakoidaan supistuvan, mutta EU-rahoitus kasvaa mm. kiertotalouteen liittyvän CIRCWASTE- hankkeen, arktiseen öljyntorjuntaan keskittyvän GRACE-hankkeen sekä eräiden EU- rahoitteisten merentutkimushankkeiden myötä.

SYKEn henkilötyövuosimääräksi vuonna 2018 on arvioitu 505. Näin ollen henkilötyön määrä vähenee vuoden 2014 tasosta yli 20% ja vuoden 2016 tasosta vajaa 10%.

Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on laaja-alaista

SYKE syventää edelleen yhteistyötä korkeakoulujen, muiden tutkimuslaitosten ja yritysten kanssa TULANET-yhteenliittymää (valtion tutkimuslaitosten yhteinen verkosto) sekä muita kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja ja yhteistyösopimuksia hyödyntäen. Yhteistyön tiivistämisellä tavoitellaan alueellisten, fokusoitujen osaamiskeskittymien vahvistamista strategisesti tärkeillä tutkimusaloilla, infrastruktuurien yhteiskäyttöä, kansainvälisen kilpailukyvyn kasvua sekä tutkimustulosten ja osaamisen vahvempaa vaikuttavuutta ja kaupallistamista.

Yhteistoimintaa yliopistojen ja muiden tutkimuslaitosten kanssa on vahvistettu järjestelmällisesti. Yhteistyö on kiinteintä Oulun, Itä-Suomen ja Jyväskylän yliopistojen kanssa. SYKEn alueelliset toimipisteet Oulussa, Joensuussa ja Jyväskylässä sijaitsevat yliopistojen kampuksilla. SYKEn alueellisissa toimipaikoissa työskentelee noin 70 henkilöä. Yhteistyö Helsingin yliopiston kanssa tulee tiivistymään oleellisesti, kun SYKEn pääkaupunkiseudun toiminnat keskitetään Viikin kampukselle vaiheittain vuosina 2017-2019.

Yhteistyötä kuntien ja yritysten kanssa on lisätty mm. Hiilineutraalit kunnat (HINKU) -hankkeessa sekä Motiva Oy:n kanssa yhteistyössä ylläpidettävän resurssitehokkuusverkoston (FISU) avulla. Kiertotalouteen keskittyvässä LIFE IP- hankkeessa toteutetaan vuosina 2017-2024 neljällä alueella Suomessa noin 20 pilottihanketta yhteistyössä maakuntien liittojen, kuntien ja alueilla toimivien yritysten kanssa. Hankkeessa ovat mukana myös Motiva Oy, Luonnonvarakeskus (LUKE), Lappeenrannan teknillinen yliopisto ja Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Myös ympäristötiedon keräämisen uusien käytäntöjen kehittämiseen liittyy paljon yhteistyötä mittalaitteita ja -ohjelmistoja kehittävien yritysten kanssa.

Toiminnan sopeuttaminen jatkuu

SYKE on toteuttanut ns. valtion tuottavuusohjelman mukaiset henkilöstön määrän vähennykset etupainotteisesti. Ohjelma päättyi vuonna 2015. Toimintamenorahoitteisen henkilötyön määrä väheni ohjelman aikana noin 70 htv:n verran.

Vuonna 2014 SYKE käynnisti toimintansa sopeuttamisen tiedossa olleisiin tutkimuslaitosuudistuksen mukaisiin leikkauksiin. Kyseiset toimintamenorahoituksen leikkaukset on kohdistettu ja kohdistetaan vuosina 2014-2017 muutamille yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa valituille tehtäväalueille sekä hallintoon ja tukitehtäviin. Lisäksi on vähennetty infrastruktuuriin sitoutuvaa toimintamenorahoitusta hankkimalla tuloja ja järkeistämällä toimintaa. Hallitusohjelman mukainen erillisleikkaus vuosille 2016-2018 on kohdennettu pääosin toimitilakustannuksiin sekä hallinnon kustannuksiin. Samaan aikaan eräät valtionhallinnon keskitetyt ratkaisut ovat lisänneet viraston kustannuksia.

Sopeuttamisella pyritään siihen, että SYKEn kyky tuottaa korkeatasoista ja ennakoivaa päätöksentekoa tukevaa tietoa turvataan, ja SYKEn valmiudet tarjota asiantuntemukseen perustuvaa tukea valtioneuvostolle ja aluehallinnolle varmistetaan.

Keskeiset havainnot koskien vuotta 2018

- SYKEn tuottamalle tiedolle ja palveluille on kysyntää laajalti valtionhallinnossa, maakunnissa, kunnissa sekä elinkeinoelämässä
- yhteistyö koti- ja ulkomaisten tutkimuslaitosten sekä yliopistojen kanssa jatkuu tiiviinä ja yhteistyö yritysten kanssa laajenee
- SYKEn toiminnan sopeuttamista toimintamenorahoituksen supistumiseen sekä ulkoisen rahoituksen muutoksiin jatketaan
- talousarvioesityksen mukainen leikkaus toimintamenomäärärahoihin on merkittävä
- toimintamenorahoituksen ja ulkoisen rahoituksen samanaikainen supistuminen saattavat johtaa pysyvän henkilöstön vähennyksiin 2018 aikana
- SYKEn pääkaupunkiseudun toimintojen keskittäminen Viikkiin aiheuttaa merkittäviä kertaluonteisia kustannuksia vuosina 2017-2019, erityisesti vuonna 2018.